

Stockholms stads gatunämnd och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

*Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr.
(postadress: Stockholm 2); t. »gatunämnden».* Nämnden sammanträder vanligen första och tredje helgfria onsdagen i varje månad kl. 15.

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan sid. 71) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter; vilka förut handhafs av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Denna nämnd utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jämväl brandväsendet, vilket förut sorterade under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhaver förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., ävensom av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda gatukontoret som står under chefskap av gatudirektören och brandväsendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga nämnda förvaltningschefer närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av revisorerna, vilka till ett antal av tre, jämte två suppleanter, utses av stadsfullmäktige.

Instruktion. Instruktion för Stockholms

stads gatunämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920, med ändringar den 30 juni 1922 och 29 maj 1925.

Stat år 1929. Utgifter: 20,084,173 kr. (därav att täckas med lånemedel 440,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1928 beviljat lånemedelsanslag 110,000 kr.); inkomster: 3,938,873 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stads-huset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13, 15—14.

Vice ordförande.

***Pehrsson, J. P.**, f. d. förtroendeman, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

***Berndtson, C. F.**, verkmästare.

***Engman, V. D.**, förman.

***Magnusson, A. E.**, byggmästare, stadsfullm.

Mossberg, K. W. R., civilingenjör, stadsfullm.

Persson, P. G., faktor, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

***Forssberg, E. V.**, direktör, stadsfullm.

Anderson, Knut H., tjänsteman, stadsfullm.

Weideman, C. O., åkeriförståndare.

Brunzell, O., möbelhandlare, stadsfullm.

***Andersson, Carl A.**, kassör.

***Karlsson, G. V.**, stationsbiträde, stadsfullm.

Sekreterare.

Karlsson, E. A. (se nedan).

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, ävensom uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer, var för sitt område, att handhava vissa förvaltningsärenden.

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola vice ordföranden samt ledamöterna hrr Berndtson, Engman och P. G. Persson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Knut Anderson, Weideman, Carl Andersson och Karlsson i nu nämnd ordning samt ledamöterna hrr Magnusson och Mossberg i första hand av suppleanterna hrr Forssberg och Brunzell i nu nämnd ordning.

GN. Delegerade för frågor rörande tillsättning av befattningar.

Larsson, Y. G. R.; Mossberg, K. W. R.; Persson, P. G.

Delegerade för upphandlingsfrågor.

Larsson, Y. G. R.; Magnusson, A. E.

Delegerade för utredning ang. ändrad organisation av gatukontoret.

Larsson, Y. G. R.; Magnusson, A. E.; Pehrsson, J. P.

Gatunämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1928 års räkenskaper och förvaltning).

Bengtsson, A., kassör.

Dahl, J. A., smed.

Granqvist, A. M., tf. domänkamrerare, stadsfullm. Suppleanter:

Ericson, T., grosshandlare.

Stålbärj, K. W., ombudsman.

Gatunämndens expedition.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr. (postadress: Stockholm 2); t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—15.

Stat år 1929: Utgifter: 26,364 kr.

Sekreterare

(6,000 kr.).

Karlsson, E. A.; t. »gatunämnden» och N. 27 58; träffas i regel 10—11.

Kontorsskrivare och registrator (11).

Tunell, Signe E. M.

Stockholms stads gatukontor.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset) (postadress: Stockholm 2); t. »gatunämnden». (Se för övrigt nedan under de olika avdelningarna.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättande av en byggnadschef och utarbetande av en plan för ombildning av stadens då befintliga byggnadskontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätselnämndens första och tredje avdelningar underställdes år 1883 drätselnämndens andra avdelning. I samband med den kommunala omorganisationen år 1920 utbröts ur kontoret arkitekturavdelningen, hamnavdelningen samt vattenledningsverket och de återstående avdelningarna, gatuavdelningen, avloppsavdelningen, parkavdelningen samt förrädsavdelningen överfördes till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till Stockholms stads gatukon-

tor, varvid kontoret ställdes under ledning av en tillförordnad gatudirektör. Denna befattning uppfördes fr. o. m. den 1 okt. 1928 på ordinarie stat. Antalet av gatukontorets avdelningar reducerades sedermera dels genom sammanslagning av gatu- och avloppsavdelningarna år 1924, dels ock genom indragning av förrädsavdelningen år 1926.

Renhållningsverket, som jämväl år 1920 överflyttades från drätselnämndens andra avdelning till gatunämnden, ställdes fr. o. m. den 1 juli 1922 under tf. gatudirektörens ledning. År 1926 sammanfördes renhållningsverkets och gatukontorets räkenskapsgröromål till en för båda verken gemensam expedition och räkenskapsavdelning. Fr. o. m. den 1 okt. 1928 har renhållningsverket i sin helhet inordnats som en avdelning av gatukontoret.

Gatukontoret är gatunämndens organ för verkställande av nämndens beslut och uppdrag i ärenden rörande stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar samt för handläggning av övriga angelägenheter, vilka av nämnden åt detsamma överlämnas. Dessutom åligger det gatukontoret att efter anmodan lämna annan stadsmyndighet nödigt biträde i till kontorets arbetsområden hörande frågor. Gatukontoret äger att av stadens tjänstemän och kontor begära det biträde, som dessa äro skyldiga att vid behov lämna gatunämnden.

Chef för gatukontoret är gatudirektören. Honom åligger särskilt att fördela och hava överinseendet över kontorets arbete samt utfärda de detaljföreskrifter, som härför äro nödiga; att antaga och entlediga den personal, som ej antages av gatunämnden, samt bestämma dess avlönings- och arbetsförhållanden, i den mån dessa ej bestämmas av annan myndighet; att till tjänstgöring på olika avdelningar placera den personal, som ej är förordnad å viss befattning, samt att hos gatunämnden göra framställningar i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde.

Instruktion. Instruktion för [byggnads-] kontoret, fastställd av gatunämnden den 3 nov. 1920.

Stat år 1929. Utgifter: 18,024,132 kr. (däruv att täckas med lånedel 440,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1928 beviljat lånedelanslag 110,000 kr.); inkomster: 3,734,893 kr.

Gatudirektör (29).

Sundblad, N. K. (förordn. t. o. m. 30/9 1933); t. »gatunämnden» och 145 08; mottagningstid: 10—11.

Expeditionen och räkenskapsavdelningen.

Adress och telefon: se ovan; expeditions-tid: 10—14,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—14.

Stat år 1929. Utgifter: 667,590 kr.; inkomster: 750 kr.

Expeditionen.

Expeditionen, som förestås av gatudirektören, handhaver in- och utgående skriftväxling samt arkiv och bibliotek, varjämte såväl gatunämndens som expeditionens registratur föras hos registratören.

Chef.

Gatudirektören (se ovan).

Ingenjör
(8,640 kr.).

Fröman, N. O.

Registrator (17).

Olbers, G. E.

Förste vaktmästare (7).

Dahlberg, K. J.

Två **telefonister** (2,520—2,160 kr.), en **vaktmästare** (6), två **extra vaktmästare** (3,060 kr.).

**Befattningshavare överförd till
indragningsstat**

(enligt stadsfullmäts beslut ²¹/s 1926).

Warnecke, F. W. F., förrådsförvaltare (19).

Räkenskapsavdelningen.

Kamrerare (21).

Odhner, G. V.

Bokhållare.

Runnqvist, H. J. F. (18); **Lind, A. E.**, tjl. (se sid. 23), *tjff.* **Ekhult, T. R. J.**son (se nedan), **Hydrom, T. H.**, tjl. (se sid. 22), *tjff.* **Björkman, A. B.** (se nedan), **Johansson, A. E.**, tjl. (se sid. 22), **Seilitz, G. E.**, **Nylén, A. G.**, **Almström, K. H.**, **Neuendorff, H. G.** (17); **Björkman, A. B.**, tjl. (se ovan), **Hedman, T. E.**, **Curth, K. E.**, **Eison, Zetterlund, C. E.**, **Ekhult, T. R. J.**son, tjl. (se ovan), *tjff.* **Ihrman, L.**, **Jonsson, Märta** (13).

Kontorsskrivare och kassör (11).

Medin, Anna M.

Kontorsskrivare (11).

Berglund, f. **Blomquist, Sigrid A.**; **Schöldström, H. M.** (Greta).

Sex **kontorsskrivare** (7), två **kontorsbiträden** (5), ett **skrivbiträde** (4), fyra **extra kontorsbiträden** (2,580 kr.).

Gatu- och avloppsavdelningen.

**Adress och telefon: se ovan; expeditions-
tid: 9—12, 12,30—16,30, lördagar och helg-
dagsaftnar 9—12, 12,30—14,30.**

I äldre tider ålåg det fastighetsägarna att var och en framför sin tomt förse gatan med beläggning. Uppsikten över »gators och gränders stenläggning och jämnande» påvilade enligt

en kungl. förordning av år 1725 magistraten, särskilt dess byggnings- och ämbetskollegium, vilket i sin ordning skulle tillse, att stadsingenjören uppfyllde sin skyldighet att bl. a. övervaka fastighetsägarnas fullgörande av hithörande åligganden. Först år 1845 övertog staden genom en särskild styrelse, »förvaltningen av gatulägningsarbeten i Stockholm», för en tid av 15 år arbetet med gatornas underhåll och omläggning, mot det att fastighetsägarna genom en särskild skatt (vilken utgick intill år 1888) lämnade det huvudsakliga bidraget till kostnaden. Då den nyssnämnda förvaltningen år 1861 uppgick i en »gatulägnings- och lyshållningsstyrelse», tillsattes en särskild arbetschef för »gatu- och trumbyggnadsarbetena». År 1864 sammanslogs nämnda styrelse med vattenledningsdirektionen till drätsel-nämndens tredje avdelning (jfr sid. 71).

Den första underjordiska avloppsledningen anlades år 1864, och år 1868 påbörjades utbyggnandet av stadens avloppsnät i huvudsakligen överensstämmelse med ett för stadsfullmäktige två år tidigare framlagt förslag.

Fr. o. m. år 1875 hava stadens gatu- och avloppsarbeten utförts av två särskilda avdelningar under gatu-(byggnads-)kontoret, vilka år 1924 sammanslogs till en, gatu- och avloppsavdelningen.

Gatu- och avloppsavdelningen bygger och underhåller dels stadens gator och vägar, torg och andra allmänna platser (med undantag av hamnområden, parker och planteringar) jämte därtill hörande beläggning, viadukter, trappor m. m., dels stadens ledningstunnlar, avloppsledningar och bekvämlighetsinrättningar. Avdelningen underhåller vidare stadens statyer, vattenkonster m. m. och gatuauordningar samt handlägger vissa frågor rörande belysning av gator och allmänna platser (jfr sid. 244), broar över vattendrag (jfr sid. 249), samtliga andra gatuleddningar, gatutrafiken m. m.

Under gatu- och avloppsavdelningen sortera numera stadens stenhuggerier, grustag och sjötransporter ävensom vissa inventarie- och materialförråd samt en smidesverkstad, vilka förut voro förlagda under den år 1926 indragna förrådsavdelningen. Stadens stenhuggerier äro belägna vid Stenhamra å Svartsjölandet samt vid Vätöberg i Norrtäljeskärgården.

Stat år 1929. Utgifter: 11,809,769 kr. (däruv att täckas med lånemedel 440,000 kr.; dessutom inom linjen fört, år 1928 beviljat lånemedelsanslag 110,000 kr.); inkomster: 1,472,533 kr. (däruv stadens andel i automobilskattemedel 1,200,000 kr.).

Överingenjör (26).

Berger, E. J. (förordn. t. o. m. ³¹/s 1934).

Överingenjörssassistent.

Ekwall, P. G., utn. förste ingenjör (se nedan).

Byråingenjör (19).

Lidvall, N. A. F., tjl. fr. o. m. ¹³/s 1929 (se nedan).

GN.

En ritare (14), ett kontorsbiträde (5), två extra kontorsbiträden (2,820—2,100 kr.), en vaktmästare (6).

Konstruktionsbyrån.

Förste ingenjör (23).

Hallberg, C. O. (t. o. m. 12/9 1929); Ekwall, P. G. (fr. o. m. 13/9 1929), tjf. (se ovan), tjf. Lidvall N. A. F. (se ovan).

Ingenjörer.

Bjurelius, W. E. (20); Lundvik, K. F., Ingwall, A. T., Brolin, S. J. F. (18); Bergström, A. A., föreståndare för kartbyrån (16); Allstrin, J. E., Gyldestein, K. H. G. (6,600 kr.); Kempe, E. H. (6,300 kr.); Wallenberg, G. O. (6,000 kr.); af Klercker, C. H. N., Brosenius, K. H. (4,800 kr.).

En ritare (14), sex extra ritare (5,100—4,200 kr.), fyra ritbiträden (7), två extra ritbiträden (2,460—1,980 kr.).

Arbetsdistrikten.

Distriktsingenjörer (20).

af Klercker, K. A. (distr. I: staden mellan broarna, Norrmalm öster om Malmskillnadsgatan och Döbelnsgatan, Östermalm, Hjorthagen och Djurgården); Bergman, C. G. (distr. II: Norrmalm väster om Malmskillnadsgatan och Döbelnsgatan, Kungsholmen och Stora Essingen); Wibeck, N. G. (tjänstgör t. v. som arbetschef i distr. II A: Bromma). Tjf. Pehrson, K. C. P. (se nedan) (distr. III: Södermalm, Liljeholmen, Aspudden och Gröndal); Lindahl, J. O. E. (distr. IV: Brännkyrka utom Liljeholmen, Aspudden och Gröndal).

Ingenjörer (18).

Andersson, C. J., Pehrson, K. C. P. (se ovan).

Konstruktör (16).

Eriksson, C. E. (se nedan).

En extra ritare (4,800 kr.), två verk-mästare (15), två verkmästare (14), sju verk-mästare (12), tretton extra verkmästare (5,100—4,140 kr.) samt (vid 1929 års början) 895 arbetare, varav 104 hos entreprenörer.

Stenhuggerier, grustag och sjö-transporter.

Biträdande ingenjör.

Stenberg, G. W., ritare (14).

En extra transportmästare (4,440 kr.), en verkmästare (12), en extra bogserbåts-befälhavare (4,440 kr.), två extra verk-mästare (4,440—4,140 kr.) samt (vid 1929 års början) 154 arbetare.

Inventarie- och materialförråden.

Adress och telefon: föreståndaren, Rid-darhustorget 8, St.; t. »gatunämnden»; förråden: Gamla Brogatan 53, C.; t. 96 01; Inedal; t. N. 69 07.

Föreståndare och assistent för inköpsärenden (6,600 kr.).

Gillberg, E. A.

Förråds-mästare (15).

Karlsson, A. W.

En extra förman (4,500 kr.), en extra portvakt (3,060 kr.) samt (vid 1929 års början) 6 arbetare.

Verkstaden.

Adress och telefon: föreståndaren, Rid-darhustorget 8, St.; t. »gatunämnden»; verkstaden: Gamla Brogatan 53, C.; t. 96 01.

Föreståndare.

Eriksson, C. E. (se ovan).

Verkmästare (14).

Bergholm, B. S. G.

Ett kontorsbiträde (5) samt (vid 1929 års början) 23 arbetare.

Stadens personhiss i Stadsgården.

Vid Söderbergs trappor; hissen trafike-ras söckendagar (utom lördagar under juni—aug.) 6,30—10, 12—15 och 15,45—17,30; lördagar under juni, juli och augusti 6,30—10, 12—15,30 och 16—17.

Hissen byggdes enligt stadsfullmäktiges beslut den 31 dec. 1905 och öppnades för trafik den 22 dec. 1907. Avgiften utgör enligt drätsel-nämndens första avdelnings beslut den 18 juni 1907 4 öre för uppfärd och 2 öre för nedfärd.

Reglemente. Reglemente ang. trafiken med stadens hiss vid Söderbergs trappor, fastställt av överståthållarämbetet den 18 dec. 1907.

Stat år 1929. Utgifter: 8,000 kr.; inkomster: 5,000 kr.

Parkavdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; t. S. 348 15, S. 364 58.

Växthus: Götgatan 109 A; t. se ovan. Trädskolor: Enske; t. Enske 15 72. Växthusen tillgängliga för allmänheten vardagar 9—13, sön- och helgdagar 11—16.

Parkavdelningen anlägger och underhåller parker och planteringar med därtill hörande anordningar. Avdelningen handlägger vidare frågor om parkernas konstverk, belysning och för-seende med vattenanordningar, bekvämlighetsin-rättningar m. m. samt upplåtande av parkmark till enskilda. Avdelningen biträder även stadens idrottsstyrelse i avseende å skötsel och under-håll av idrotts- och lekplaner m. m.

Stat år 1929. Utgifter: 1,301,140 kr.; inkomster: 54,110 kr.

Stadsträdgårdsmästare (22).

Hammarberg, L. M. F.; t. S. 348 15; mottag-ningstid: 13—14.

Trädgårdstekniker (18).

Johansson, A.

Förste trädgårdsmästare (15).

Johansson, G. F.

En kontorsskrivare (7), tre trädgårdsmästare (14), tre trädgårdsmästare (12), en extra trädgårdsmästare (4,440 kr.), en extra verkmästare (4,440 kr.) samt (vid 1929 års början) 122 arbetare (därav 8 hos entreprenörer).

Renhållningsverket.

*Avdelningen i Stockholm: Riddarhustorget 8 B (gamla rådhuset) (postadress: Stockholm 2); t. >gatunämnden>; expediti-
onstid: 10—14.30.*

Avdelningen vid Lövsta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna tvångs-entreprenad upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskärl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen; detta skedde genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdsrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 262). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade av överståthållarämbetet den 31 mars 1892. Beträf-

fande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdade överståthållarämbetet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösning av husägarnas omförmälda gaturenhållningsskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnden, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggas och öppnas för trafik, äger uppskattningsverket renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket självt, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid från den 1 oktober 1910 helt i egen regi den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan i enlighet med finansdep:s brev den 4 oktober 1901 övertog staden även dess gaturenhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, vid under arméförvaltningens vård stående fastigheter, å Skepps- och Kastellholmarna m. m. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjer gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva.

Renhållningsverket sorterade tidigare under drätselnämndens andra avdelning men lyder sedan april 1920 under gatunämnden. Fr. o. m. den 1 okt. 1928 är verket inordnat under gatukontoret som en särskild avdelning av detta (se ovan). Renhållningsverket består av tvänne avdelningar, en i Stockholm och en vid Lövsta. Såsom arbetsledare vid verket tjänstgöra en inspektör för avdelningen i Stockholm och en förståndare för avdelningen vid Lövsta.

Författningar. Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad

GN. ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hälsovårdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (»renhållningsstadgan»), med ändringar den 15 jan. 1907, 8 nov. 1912 och 5 april 1927. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898, med ändring den 24 juli 1919. Chefens för finansdep. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturenhållningen. Överståthållarämbetets kungörelser angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 april och 22 dec. 1917, 3 juli och 27 dec. 1918 samt 5 april 1927. Taxa å avgift för hämtning av latrin, fastställd av överståthållarämbetet den 18 juni 1892, med ändring den 5 okt. 1922. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätselnämndens andra avdelning den 1 maj 1918. Överståthållarämbetets kungörelse den 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur hussopor. Överståthållarämbetets kungörelse den 12 maj 1926 ang. huvudstadens indelning i budningsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning.)
Stat år 1929. Utgifter: 4,245,633 kr.; inkomster: 2,207,500 kr.

Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m.: se ovan.

Inspektör (20).

Hellgren, S. A.; mottagningstid: 10—11.

Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägsstationen), *Va.*; t. 862 23, N. 86 76; kontorstid: 9—16.

Distriktsföreståndare (15).

Björckebaum, O. W.

En kontorsskrivare (11), tre tillsyningsmän (11), en extra tillsyningsman (3,540 kr.), en extra sopstationsförmän (3,720 kr.), en extra stallförmän (3,240 kr.) samt 156 arbetare (vid 1929 års början).

Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 17, Va.; t. 864 22, N. 82 01; kontorstid: 9—16.

Distriktsföreståndare (15).

Sandberg, A. M. J:son.

En kontorsskrivare (11), tre tillsyningsmän (11), en extra tillsyningsman (3,540 kr.), en extra verkstadsförmän (4,440 kr.), en extra sopstationsförmän (3,720 kr.), en extra stallförmän (3,240 kr.) samt 164 arbetare (vid 1929 års början).

Renhållningsstationen för Södermalm och staden mellan broarna.

Åsögatan 2, Sö.; t. S. 345 43, S. 338 19; kontorstid: 9—16.

Distriktsföreståndare (15).

Nilsson, J. O.

En kontorsskrivare (11), två tillsyningsmän (11), två extra tillsyningsmän (4,140 kr.), en extra sopstationsförmän (3,720 kr.), en extra stallförmän (3,240 kr.) samt 188 arbetare (vid 1929 års början).

1:a distriktets budningskontor

(för Östermalm, Djurgårdsstaden och östra delen av Norrmalm jämte Skepps- och Kastellholmarna, begränsat i väster av Drottninggatan och Norrtullsgatan).

Lästmakaregatan 20, C.; t. N. 9 33; 9—15.

En budningsbokhållare (5).

2:a distriktets budningskontor

(för staden mellan broarna, Kungsholmen och västra delen av Norrmalm, begränsat i öster av Drottninggatan och Norrtullsgatan).

Klara norra kyrkogata 36, C.; t. N. 9 08; 9—15.

En budningsbokhållare (5).

3:e distriktets budningskontor

(för Södermalm).

Åsögatan 2, Sö.; t. S. 332 47; 9—15.

En budningsbokhållare (5).

Dessutom en övertalig budningsbokhållare (5).

Renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Hässelby villastad; t. *Hässelby villastad 4 och 3 03*; kontorstid: 9—16.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång

järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes, och på vilken anordnades en station för emottagande och utskęppning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt uppblandas med torv till torvmullspudrett. Latrin och torvmullspudrett äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms skärgård. Soporna uppläggas till huvudsaklig del vid stranden, varjämte i undantagsfall utskęppning förekommer. Brännbart avfall utnyttjas genom förbränning i sex ugnar till alstrande av kraft och elektriskt ljus för verkets behov. Härvid erhållen ånga och elektrisk kraft försäljes även till slakthus- och saluhallstyrelsens därstädes belägna destruktionsanstalt (se sid. 269). Före förbränningen utplockas ur avfallet säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järnskrot, glas m. m. Renhållningsverket använder för utskęppning av latrin, pudrett och sopor en bogserbåt samt 18 öppna och 4 däckade pråmar om tillsammans 1,190 registerton. För pråmarnas reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

Föreståndare (20).

Forssman, E. Hj.

Bokhållare (15).

Smedin, Hj. I.

En kontorsskrivare (9), en verkmästare (14), en extra förman (3,660 kr.), en förste vorgångare (3,840 kr.) samt 97 arbetare (vid 1929 års början).

Avloppsledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av enskilda avloppsledningar har gatunämnden till entreprenörer antagit vissa personer och firmor; ingen annan äger befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörnät.

De av gatunämnden antagna avloppsledningsentreprenörerna äro f. n. desamma, som av industriverksstyrelsen antagits till entreprenörer för vattenledningsarbeten (se sid. 235) (med undantag av Rörlednings- och installationsab. S. J. F.) samt dessutom:

Pettersson, C. F.; Tallvägen 3, Gröndal; t. Gröndal 18 (endast inom Liljeholmens f. d. municipalsamhälle och Gröndal).

Stockholms stads brandväsen.

Johannes brandstation: Malmstillnads-gatan 64, C.; t. »brandkären» (växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelen). *Katarina brandstation:* Tjörhovsgatan 11, Sö.; *Liljeholmens brandstation:* Grönbrink nr 3, Liljeholmen; *Kungsholmens brandstation:* Fleminggatan 24, C.; *Östermalms brandstation:* Artillerigatan 69, Ö.; *Bromma brandstation:* Ulvsundavägen 30, Ulvsunda; *Värtans brandstation:* Värtahamnen.

Av ovanstående brandstationer äro förutom Johannes brandstation Katarina, Liljeholmens, Östermalms och Bromma brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Redan de medeltida författningarna innehöll stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträda med eldsläckning. Till följd av dessa föreskrifters primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid av många och omfattande eldsvådor, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden mellan broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje husvärd skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls av staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728; den senare innehöll uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvådor i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen över brandväsendet fördes av överståthållaren med biträde av polismästaren, och en särskild brandadjutant, avlönad av Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Sedan brandstadga för rikets städer utfärdats den 8 maj 1874, lades grunden till huvudstadens nuvarande brandväsen, efter att frågan här om stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 1 dec. 1874 beslöt nämligen stadsfullmäktige, dels under förutsättning av anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom och dels med beräkning av garnisonens och flottans biträde såsom reserv, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvådor skulle föras av en brandchef, att för elds dämpande

GN.

under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl stående och för ändamålet övad kår, bestående av, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man, att för uttryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att bevilja medel till inköp av en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Av de båda huvudstationerna bestämdes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malmkillnadsgatan och den södra till nr 11 Tjörhovsgatan.

Den gamla brandstadgan för rikets städer av år 1874 har fr. o. m. år 1924 ersatts med en ny, den 15 juni 1923 utfärdad brandstadga, innehållande bestämmelser för såväl städer som landsbygd. Nu gällande brandordning för Stockholm är utfärdad den 19 juli 1924.

Brandkårens personal utgjordes vid början av år 1929 av, förutom brandchefen, en vice brandchef, en förste brandkapten, fyra andre brandkapten, en telegrafingenjör, en överbrandmästare och verkstadsföreståndare, en överbrandmästare och redögörare, sju brandmästare, varav två tillika äro maskinister, 41 brandförmän, 187 brandmän och 28 extra brandmän samt dessutom 1 extra skräddare och 1 extra kontorsbiträde.

Brandchefen tillsattes av gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, högst tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsattes av nämnden medelst förordnande tills vidare. Befattningarna som brandman och brandförmän tillsättas av brandchefen medelst förordnande tills vidare. Extra brandman antages av brandchefen medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

För tillkännagivande av eldsvåda finnes en brandtelegraf med å lämpliga ställen inrättade brandskåp, trakttvis förbundna med brandstationerna, polisstationerna, högvakten och den tjänstemans bostad, som har närmaste inseende över stadens vattenledning. Överståthållarämbetet kungör två gånger om året, varest brandskåpen finnas uppsatta.

Brandkåren har sin personal fördelad på sju stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmen, Kungsholmen, Östermalm, Värtan och Bromma. Härtill komma sjöångsprutorna S:t Erik och Phoenix (den sistnämnda f. n. under omändring till motorbåt). Dessutom finnes utom den egentliga staden ett redskapsskjul uppfört i Södertörns villa-

stad. I vart och ett av samhällena Södertörns villastad och Fridhem är en brandförmän stationerad. Med Sundbybergs stad har avtal träffats om biträde av Sundbybergs brandkår vid eldsvåda inom Mariehålls och Bällsta samhällen, varjämte en brandförmän förlagts därstädes.

Huruvida brandkåren må användas till släckning av eldsvåda, som utbrutit utanför stadens område, prövas och avgöres av brandchefen.

Automobilisering av brandkårens redskap beslutades år 1914 och slutfördes under år 1916, varvid samtliga hästar uttrangerades.

För övervakande av att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande av eldfara eller till lättnad för elds släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhålls, förrättas under brandchefens inseende brandsyn av vid brandkåren anställd officer. Där fråga är om rivning av eldstad, äger icke förrättningsmannen meddela beslut, innan han hört två sakkunniga av stadsfullmäktige utsedda personer (jfr nedan). Vid brandsyn äger brandchefen påkalla biträde av stadsarkitekten, med rätt för denne att därvid sätta annan i sitt ställe. Brandchefen bestämmer, vilka byggnader, lägenheter m. m., som skola synas, ävensom tiden härför. Det åligger honom att därom förut underrätta vederbörande husägare eller lägenhetsinnehavare. Tiden för efterbesiktning bestämmes vid brandsyn av syneman.

Rörande sotning se sid. 39.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 8 sjuktransportautomobiler. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas från och med år 1916 tvenne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler, uppställda å Johannes och Katarina brandstationer. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 143.)

Författningar. K. brandstadgan den 15 juni 1923. Brandordning för Stockholm den 19 juli 1924, med ändring den 12 nov. 1927. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916 och 2 jan. 1920. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvudstaden: den 20 febr. 1925, 2 mars 1926 och 23 juni 1928 (indelning i sotningstrakter), den 3 juli 1918, 4 juli 1919 och 2 jan. 1925 (taxa för sotning), den 9 febr. 1920 (sotningstaxans giltighet även för stadens icke planlagda område) samt den 16 mars 1923 (grundavgifter för sotning av värmeledningsapparater m. m.).

Stat år 1929. Utgifter: 1,998,100 kr.; inkomster: 203,980 kr.

Brandchef (26).

Svinhufud, A. A. S. (förordnad t. o. m. ¹⁸/s 1932);

träffas å expeditionen, Malmskillnadsgatan 64, C. (Johannes brandstation): vardagar (utom tisdagar) 13—15; t. »brandkåren».

Vice brandchef (23).

Gyllenhammar, C. A. M.

Förste brandkapten (20).

Selldén, H.

Andre brandkapten (19).

Arve, E. A. M.; Mohlin, K. A. T.; Grill, C. P. A.; Ekelund, K. R.

Telegrafingenjör (20).

Ekman, O. I. H.

Överbrandmästare och verkstadsföreståndare (17).

Johansson, E. S.

Överbrandmästare och redogörare (16).

Bergström, C. S.

Sju brandmästare (13), 41 brandförmän

(10), 187 brandmän (8), 28 extra brandmän (2,400—1,920 kr.¹), en extra skräddare (3,000 kr.), ett extra kontorsbiträde (1,770 kr.).

GN.

Sakkunniga vid brandsyn.

Enligt brandstadgan den 15 juni 1923 äger i stad, där brandsyn förrättas av endast en person, förrättningsmannen icke meddela beslut om rivning av eldstad, innan han hört två sakkunniga personer, vilka jämte två suppleanter för dem ärligen skola utses av stadsfullmäktige att vid dylika tillfällen närvara (jfr ovan).

Sakkunniga.

Feyerabend, O. D., förtroendeman; Sjösteen, B. F. O., byggnadsinspektör.

Suppleanter: Bobeck, P. E., byggnadsinspektör; Sundström, K. V., byggnadsinspektör.

¹) Till personalen vid brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen utgår ett särskilt tilläggsarvode av 330 kr. per år och till automobilförare vid brandkåren ett tilläggsarvode av 210 kr. per år.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset, C., första helgfria fredagen i varje månad kl. 15.

År 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbete förslag till ett stadens slakthus i förening med kreatursmarknadsplats å Enske. Sedan denna kommitté 1907 framlagt sitt förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av det samma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har till uppgift att handhåva förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthusväg nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar och platser för torghandel, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfröknödenheter samt vidare att omhändervård de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhåva värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtaga de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas erforderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva förslag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omförmälda besiktningsmän; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser

ej må upplåtas förr, än överståthållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och en för saluhallarna. (F. n. upptager stadens lönestat en gemensam direktör för båda uppdragen.) Direktörerna (direktören) samt förste stadsveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvikande mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1929. Utgifter: 1,560,100 kr.; inkomster: 1,418,300 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stads-huset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13,15—14.

Vice ordförande.

*Sjöström, Chr., kontorschef, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

*Stendahl, O., civilingenjör, stadsfullm.

Thorbjörnsson, G. A., charkuteriarbetare.

Suppleanter.¹⁾

Eriksson, f. Johansson, Elsa D., fru.

*Ljung, A. J. H., metallarbetare.

Björkman, J. W., direktör, stadsfullm.

*Nyblom, f. Bergström, Eva M. C., redaktör, stadsfullm.

¹⁾ Enligt styrelsens beslut skola vice ordföranden samt ledamöterna fröken Grönvall och herr Thorbjörnsson vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna fru Eriksson och hr Ljung i nu nämnd ordning samt ledamöten hr Stendahl i första hand av suppleanterna hr Björkman och fru Nyblom i nu nämnd ordning.

Sekreterare

(1,800 kr.).

Karlsson, E. A. (se sid. 258).

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1928 års räkenskaper och förvaltning).

Falk, H. A., handlande.

Lennholm, f. Ahlstedt, E. Maria, fru.

Tinggren, G. A., tillsyningsman (vice värd).

Suppleanter:

Björklund, Karin M. E., fröken.

Nilsson, O., direktör, stadsfullm.

Huvudkontoret.*Slakthuset, Enschede (postadress: Stockholm 4); t. S. 28 92; expeditionstid: 9,30—15,30 (lördagar 9—13).***Slakthus- och saluhallsdirektör (27).****Sandeborg, M. O.** (förordnad t. o. m. ^{31/12} 1929); träffas: *vid slakthuset* alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—13, *i centralsaluhallen* måndagar och torsdagar 12—13. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)**Kamrerare (20).****Porne, G. E.;** träffas vid slakthuset 9—11; t. Enschede 2 44.**Kontorsskrivare (11).****Nordwall, Hild A. T.****Slakthuset med tillhörande anstalter.****Slakthuset med kreatursmarknad.***Enskede (postadress: Stockholm 4). Expeditionstid å kontoret 9,30—15,30, lördagar 9—13; slakthallarna hållas öppna 7—14,30; kyl- och fryshusen 6,30—9, 11—12, 13—16,30, lördagar 6,30—9, 11—15; övriga lokaler 6,30—17, lördagar 6,30—14. Tel.-kontoret S. 28 92; resp. tjänstemän se nedan; se i övrigt telefonkatalogen.*

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktning- och slakttvång må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställd plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsyning godkänt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av

ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enschede i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt en särskild styrelse, slakthus- och saluhallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakttvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med St Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sätts varje vecka genom en särskild noteringskommission och offentliggöras (se sid. 271). Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enschede) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlant djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Författningar m. m. Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus, med ändringar den 1 juni 1923. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 dec. 1913 ang. tillägg för Stockholm till bestämmelserna om besiktning och stämpling av kött enligt lagen om köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus och köttbesiktningen m. m. inom staden under åren 1926—1931, fastställd av kungl. maj:t den 18 dec. 1925, 17 dec. 1926, 16 dec. 1927 och och 21 dec. 1928. Taxa å avgifter vid Stockholms stads frys- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 o. t. 1917, med tillägg den 17 okt. 1922 och 30 okt. 1923. Taxa å vägavgifter för kött vid Stockholms stads slakthus, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juli 1918, med tillägg den 10 okt. 1918. Taxa å avgifter för transporter å järnvägen Enschede—

SIS. västra stambanan, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1919 och 29 juni 1923. Taxa å avgifter för kreaturstransporter å slakthusspårvägen, fastställd av överståthållarämbetet den 5 nov. 1925, med ändr. den 28 april 1926. Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av överståthållarämbetet den 23 jan. 1912, med ändr. den 31 dec. 1924. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, fastställd av överståthållarämbetet den 23 jan. 1912, med ändr. den 31 dec. 1924. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å.

Stat år 1929. Utgifter: 861,700 kr.; inkomster: 628,500 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se ovan under huvudkontoret); t. S. 28 92; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—13.

Sanitetsveterinär (23).

Brandt, J. O.; t. Enskede 245 (akn.); mottagningstid: 13,30—14,30 (lördagar 13—13,30).

Förste besiktningsveterinär (21).

Englesson, P. R.; t. Enskede 242.

Besiktningsveterinär (19).

Vakant.

Kamrerare (20).

Porne, G. E.; t. Enskede 244; träffas vid slakthuset 9—11.

Bokhållare och kassör (17).

Ekström, G. W.; t. Enskede 118.

Ett *extra kontorsbiträde* (3,480 kr.), ett *laboratoriebiträde* (6), en *första mikroskopist* (6), två *mikroskopister* (4).

Inspektör (15).

Dahlin, J. F. L.son; t. Enskede 54.

Maskiningenjör

(7,920 kr.)

Ågren, G. R.; t. Enskede 58.

Två *maskinister* (14), en *uppsyningsman* (3,660 kr.), en *vaktmästare* och *portvakt* (3,420 kr.).

Karantänsanstalten å slakthuset.

Enskede (postadress: Slakthuset, Stockholm 4); t. S. 133 48, Enskede 245.

På grund av betydande införsel under senare år av levande slaktdjur från Finland och Estland och då det vid flera tillfällen visat sig, att de Stockholms stad tillhöriga, under hälsovårdsnämndens förvaltning stående karantänsanstaltarna å Djurgården (se sid. 142) icke erbjudit tillräckligt utrymme för samtidigt anlända djur, inrättades år 1926 på initiativ av kungl. medicinalstyrelsen och i syfte att i samband med Hammarbyledens öppnande erhålla förenklad och förbilligad karantänsbehandling en karantänsanstalt i sanitetsbyggnaden vid stadens slakthus vid Enskede. Anstalten är endast avsedd för från Finland och Estland importerade slaktdjur.

Författningar. K. medicinalstyrelsens skrivelser till slakthus- och saluhallsstyrelsen den 1 maj 1926 ang. dels godkännande av sanitetsavdelningen vid Stockholms stads offentliga slakthus som karantänsanstalt för från Finland och Estland importerade slaktdjur, dels föreskrifter rörande karantänsbehandlingen av nämnda djurslag. Ordningsregler för Stockholms stads karantänsanstalt å slakthuset för sjöledes från Estland och Finland införda slaktdjur, fastställda av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 28 april 1926.

Karantänsveterinärer

(förordnade av medicinalstyrelsen).

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, föreståndare för anstalten; **Brandt, J. O.**, sanitetsveterinär; **Englesson, P. R.**, förste besiktningsveterinär; **Kempe, E. H.**, besiktningsveterinär.

Köttbesiktningsbyråerna.

Adresser och telefoner: se nedan.

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slakttvånget (se ovan) inträdde för huvudstaden köttbesiktningsväg, innebärande att allt till människoföda avsett färskt, rått kött, som härör från utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjödes till salu eller försäljes, företes för undersökning och stämpling å någon av stadens köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaffenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 139). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj:t fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsattes rektangulär stämpel med S:t Eriks bild.

Verksamheten har sedan år 1912 varit förlagd till tvenne köttbesiktningsbyråer, den ena belägen vid Gamla Brogatan och den andra vid Södra Bantorget. I samband med överflyttandet av fraktgodsörelsen från norra station till Norrtulls station inrättades år 1924 en ny köttbesiktningsbyrå vid sistnämnda station.

Instruktioner m. m. Ordningsstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Stat år 1929. Utgifter: 203,900 kr.; inkomster: 190,000 kr.

Norra byrån.

Gamla Brogatan 47, C.; t. 98 14, N. 218 44; expeditionstid: 7—15,30 (torsdag 7—16; lördagar 7—12,30).

Föreståndare (21).

Dallmer, Hj. W. A.

Besiktningsveterinär (19).

Thorsell, J. G.

Kontorsskrivare (11).

Sandström, A. F.

En *hallmästare* (8) (vakant), en *första mikroskopist* (3,180 kr.), en *mikroskopist* (4).

Norrtullsbyrån.

Adress: statens järnvägars magasin för ankommande gods, Solnavägen; t. 806 76, 806 77; expeditionstid: 7—13 (lördagar 7—12,30).

Besiktningsveterinär (19).

Kempe, E. H.

En *första mikroskopist* (6), en *mikroskopist* (4).

Södra byrån.

Södra Bantorget, Sö.; t. S. 15656, S. 313 83; expeditionstid 8—14 (lördagar 8—12,30).

Föreståndare (21).

Severin, K. O.

En *första mikroskopist* (6), en *mikroskopist* (4).

Stockholms stads destruktionsanstalt.

Lövsta; postadress och järnvägsstation: Hässelby villastad; t. Hässelby villastad 4 och 3 03; kontorstid: 9—16.

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett samt köttmjöl, varav fettämnen försäljas som råvara till stearinljus-, tvål- och såpfabrikation samt mjölet såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ångan erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten (jfr sid. 263), från vilken även lämnas för driften behövlighet elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallstyrelsen.

Reglemente. Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

Föreståndare.

Forssman, E. Hj., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

En *förman* (3,660 kr.).

Saluhallar och salutorg.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; t. 41 91, 41 92, 41 93, 41 97; expeditionstid: 9—15.

Stat år 1929. Utgifter: 494,500 kr.; inkomster: 599,800 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se vidare under huvudkontoret); träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—13.

Kamrerare (20).

Porne, G. E. (se vidare under huvudkontoret).

Inspektör (19).

Petsæus, M. P.; träffas säkrast 10,30—11,30.

Biträdande inspektör (16).

Zetterqvist, O.; träffas säkrast 10,30—11,30.

En *extra kontorsskrivare* (3,480 kr.).

Auktionsförrättare (11).

Andersson, S. W.

Ett *kassabiträde* (1,200 kr.).

Hallmästare (11).

Ernhoff, P. M.

Maskiningenjör.

Ågren, G. R. (se vidare under slakthuset).

SIS. Stockholms stads centralsaluhall.

Kungsgatan 67, C.; t. 41 92; centralsaluhallen hålles öppen 8—19; se vidare under huvudkontoret.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller förvaringskällare för olika slag av livsmedel ävensom kylrum och frysrum med tillhörande maskineri samt lokal för livsmedelsauktioners hållande. Bottenvåningen upptages av dels fasta, inredda salustånd för försäljning av livsmedel och blommor, dels tillfälliga, öppna saluplatser. Dessutom finnes till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korvberedning samt ett rökteri.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditioner lokaler jämte sessionsrum och i de övriga åro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910, med ändr. den 29 juni 1926. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912, med ändr. den 22 okt. 1926. Taxa å avgifter, som uppbäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 4 okt. 1912, med ändringar och kompletteringar den 2 nov. 1917 och 14 sept. 1920.

Maskinist (14).

Nilsson, C. H.

Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Bruggaregatan 28, C.; t. 71 04, 71 05, 71 06, 97 57; hallen hålles öppen 6,30—15.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur. För att biträda varuägare vid försäljning av livsmedel av nämnda slag finnes en inom hallen verksam kommissionär.

Då på grund av den starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i det närbelägna kv. Tjärbrännaren ett fiskförsäljningsskjul.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910, med ändr. den 29 juni 1926. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stock-

holms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910, med ändr. den 30 juli 1911, 22 dec. 1914 och 15 maj 1926.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar.

Saluhallarna hållas i regel öppna för allmänheten alla vardagar 8—19.

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.

» » Köttorget » 64 » »

» » Munkbron » 42 » »

Östermalms saluhall » 106 » »

Fiskförsäljningsbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöt stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och därjämte bemyndigades styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöts att fr. o. m. saggda dag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt å Odentorget, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen. Bestämmelser ang. upplåtande av försäljningsplatser återfinnas i § 1 av de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm samt i av styrelsen utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandelns bedrivande gäller, att handeln å de tillfälliga torgplatserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober kl. 7—18 samt under den övriga delen av året till kl. 16. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller i likhet med vad som är stadgat för handel i bod, att handel får äga rum kl. 8—19.

Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, och Odentorget;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Österlarmstorg

Kornhamnstorg

Mälartorget och

Munkbron,

samtliga avsedda för försäljning av vissa slag av livsmedel (ej kött och viktualier, i regel ej heller fisk), trädgårdsprodukter, blommor, julgranar, hemslöjdsalster m. m.; samt

Roslågsgatan, del av, norr om Ynglingagatan, och

Södra Bantorget, västra delen,

för försäljning av spannmål, hö och halm.

Författningar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm § 1, nu gällande lydelse fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918, 19 juli 1920, 9 jan. 1922, 8 april

1927 och 7 dec. 1928. Stadga för försäljningsplatser i salutorg i Stockholm, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 6 aug. 1918.

Noteringskommissioner

(för engrosprisnoteringar).

Som ovan framhållits, sätts och offentliggörs noteringar varje vecka å levande kreatur av en särskild kommission. Ledamöter i denna hava utsetts av slakthus- och saluhallsstyrelsen efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher samt av Stockholms läns och stads hushållningssällskap.

Enligt beslut av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 2 nov. 1928 har därjämte år 1929 för daglig prissättning å färsk strömming till-

satts en kommission, bestående av representanter för slakthus- och saluhallsstyrelsen, Stockholms läns och stads hushållningssällskap och Stockholms fiskhandlareförening.

För levande kreatur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Eriksson**, A. J., kommissionär, slakthuset; **Karlsson**, J. W., direktör; **Mellin**, A. H., inspektör (hushållningssällskapets representant).

För färsk strömming.

Ekman, T. T., fiskeriintendent (hushållningssällskapets representant); **Johansson**, G. L., handlande (fiskhandlareföreningens representant); **Sjöström**, Chr., kontorschef, stadsfullm. (slakthus- och saluhallsstyrelsens representant).

Stockholms stads kyrkogårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Kyrkogårdsnämnden.

Stora Nygatan 2 B (postadress: Stockholm 2; postgirokonto nr 546); t. N. 328 10. Sessionstid: i regel första tisdagen i varje månad.

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravingar inom städerna åstadkom en framställning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815; dock kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 har, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 har, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen». Denna plats utvidgades år 1912 med 77.90 har, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (den s. k. skogskyrkogården) invigdes år 1920. År 1928 har den sistnämnda utökats med ca 11.50 har av den staden tillhöriga egendomen Skarpnäck.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatser förvaltning sin lösning genom inrättandet jämlikt kungl. förordning

den 29 april 1886 av en kyrkogårdsnämnd, bestående av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektorerna utsedda ledamöter jämte lika många i enahanda ordning utsedda suppleanter. Denna nämnd övertog enligt kungl. brev s. å. även vården av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Efter framställning från stadsfullmäktige den 15 okt. 1923 har genom kungl. förordning den 16 maj 1924 vården av de Stockholms stad tillhöriga eller åt staden upplåtna kyrkogårdarna förklarats utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att besörja. Samtidigt upphävdes förordningen den 29 april 1886 om kyrkogårdsnämnd i Stockholm fr. o. m. den 1 juni 1924.

Enligt den av kungl. maj:t den 23 maj 1924 fastställda instruktionen för *Stockholms stads kyrkogårdsnämnd* består nämnden av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av Stockholms stads konsistorium samt fem av stadsfullmäktige. För ledamot, utsedd av konsistorium, tillsättes i enahanda ordning suppleant; för övriga ledamöter väljas fem suppleanter av stadsfullmäktige. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. När överståhållaren är tillstädes, föres ordet av honom. Nämndens kamrerare äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Kyrkogårdsnämnden har till uppgift att handhava förvaltningen av de staden tillhöriga eller åt staden upplåtna begravningsplatser med allt vad därtill hör, ävensom övriga begravningsväsendet rörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav antages av stadsfullmäktige för att härefter i därom stadgad ordning prövas av vederbörande ämbetsmyndighet. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola av stadsfullmäktige bestämmas.

Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av tre revisorer, vilka jämte två suppleanter utses av stadsfullmäktige.

Författningar. K. förordning om vår-

KN.

den av vissa kyrkogårdar i Stockholm den 16 maj 1924. Instruktion för Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 23 maj 1924. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställda syslomanen (kamreraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser, utgivna av kyrkogårdsnämnden i januari 1928. Taxa å avgifter för begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser den 19 dec. 1924, omfattande av kyrkogårdsnämnden samma dag och av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918 fastställda avgifter. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna, antagen av kyrkogårdsnämnden den 3 jan. 1927.

Stat år 1929. Utgifter: 1,483,090 kr.; inkomster: 1,320,570 kr.

Kyrkogårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stads-huset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13,15—14.

Vice ordförande.

Lind, G. H., trädgårdsdirektör.

Övriga ledamöter.

Andræ, S. E. J., kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

*Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.

*Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

*Pålsson, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm.

Weideman, C. O., åkeriföreståndare.

Suppleanter.¹⁾

Lindgren, J., kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

Ericson, C. W., huvudredaktör.

Milles, E. J. A. V., arkitekt.

*Styrman, G. A., direktör, stadsfullm.

*Sundkvist, f. Wasteson, Dagny J. V., fru, stadsfullm.

*Loffman, A. M., kyrkogårdsarbetare.

¹⁾ Enligt nämndens beslut skola vice ordföranden samt ledamöten hr Elméus vid förfall i första hand ersättas av suppleanterna hrr Ericson, Milles och Styrman i nu nämnd ordning samt ledamöterna fru Johansson-Visborg, hrr Pålsson och Weideman i första hand av suppleanterna fru Sundkvist och hr Loffman i nu nämnd ordning.

Sekreterare

(1,500 kr.).

Karlsson, E. A. (se sid. 258).

Nämndens delegerade för begravningsplatsernas utbyggande.

Elméus, C. K. J., Larsson, Y. G. R., ordf.;
Lind, G. H.; Pålsson, E. A. V.

Kyrkogårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1928 års räkenskaper och förvaltning).

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

Löfgren, A., sekreterare.

Piehl, C. G. F., direktör.

Suppleanter:

Andersson, B. T. A., direktör.

Ståhlberg, M. E. (Lisa), fröken.

Kyrkogårdsnämndens expedition.

Stora Nygatan 2 B (postadress: Stockholm 2; postgirokonton nr 546); t. N. 328 10; expeditionstid: helgfria dagar 10—14, under april även 16—18.

Stat år 1929. Utgifter: 125,670 kr.; inkomster: 3,820 kr.

Kamrerare (21).

Hellström, K. G.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas 13—14.

Inspektör (19).

Vakant.

Kassör (17).¹⁾

Ekblom, H. M.

Bokhållare (17).

Ramgren, E. G.

Kassakontrollant (13).¹⁾

Dahlholm, D. E. E.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m.

(3,900 kr.).

Markelius, S. G.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas helgfria tisdagar 17,30—19 och fre-

¹⁾ Fr. o. m. den 1 dec. 1929 skall befattningen som kassör indragas och befattningen som kassakontrollant uppflyttas till 15:e lönegruppen under den ändrade benämningen »bokhållare och kassakontrollant».

KN.

dagar 10—11,30 samt under tiden april—juni även helgfria måndagar, onsdagar och torsdagar 10—11,30.

En kontorsskrivare (7), ett kontorsbiträde (5), en vaktmästare (6).

Stockholms stads norra begravningsplats.

Utanför Norrtull; t. N. 5 88; expeditionstid: helgfria dagar 10—17.

Stat år 1929. Utgifter: 688,100 kr.; inkomster: 846,120 kr.

Trädgårdsmästare (15).

Joëlsson, J. G.

En ritare och kontorsskrivare (12), en dödgrävarförmän (12), fyra gravskötarförmän (12).

Dessutom arbetare (vintern 51, sommaren 108) och arbetskor (vintern 3, sommaren 196).

Stockholms stads södra begravningsplats.

Utanför Skanstull; t. Enskede 10 14; expeditionstid: helgfria dagar 10—17.

Stat år 1929. Utgifter: 669,320 kr.; inkomster: 470,630 kr.

Extra ingenjör

(4,500 kr.).

Lund, C. H.

En förman (12), en extra förman (4,140 kr.), ett extra kontorsbiträde (timavlöning).

Dessutom arbetare (vintern 45, sommaren 82) och arbetskor (vintern 4, sommaren 139).

Övriga till administrativa roteln hörande institutioner.

Stockholms stads flyghamnsstyrelse.

Stadshuset, C.; t. »stadshuset».

Då det med hänsyn till lufttrafikens utveckling befunnits önskvärt, att inom stadens förvaltning inrättades ett särskilt organ med uppgift att företräda stadens intressen i avseende å lufttrafiken, beslöt stadsfullmäktige den 21 maj 1928 att uppdraga åt en särskild myndighet, benämnd Stockholms stads flyghamnsstyrelse att tills vidare handhåva förvaltningen av stadens flyghamn och andra flygplatser, som kunna komma att anordnas, ävensom handlägga övriga trafikflygningen rörande frågor.

Flyghamnsstyrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex av stadsfullmäktige för ett år i sänder valda ledamöter, av vilka minst en tillika bör vara ledamot av hamnstyrelsen. Styrelsen är tills vidare att betrakta som en provisorisk organisationsform och intar ej samma ställning som de i kommunalförordningen omnämnda förvaltningsstyrelserna.

Å flyghamnsstyrelsen ankommande ärenden skola enligt stadskollegiets beslut handläggas å den rotel, som handhar trafikfrågor i allmänhet, d. v. s. administrativa (6:e) roteln. För verksamheten erforderliga anslag uppföras emellertid tills vidare å hamnstyrelsens stat (under särskild statrubrik).

Flyghamnsstyrelsen har övertagit förvaltningen av stadens flyghamn vid Lindarängen (se nedan).

Med hänsyn till behovet för lufttrafiken att äga tillgång jämväl till en lantflygplats i huvudstaden beslöt stadsfullmäktige den 28 jan. 1929 i enlighet med förslag av särskilda delegerade (jfr sid. 279) att reservera ett område i nordöstra delen av stadsdelen Riksby i Bromma (mellan Bromma kyrka, Mariehäll och Ulvsunda industriområde) såsom plats för blivande lantflygplats för Stockholm. Vissa arbeten för fältets dränering och planering m. m. hava igångsatts (huvudsakligen som nödhjälpsarbeten). Såsom provisorisk lantflygplats för civilflygningen (den reguljära lufttrafiken på Stockholm ombesörjes av sjöflygplan) har hit-

tills tjänstgjort flygvapnets flygfält vid Barkarby i Järfälla socken.

Stat år 1929. Se nedan under flyghamnen.¹⁾

Flyghamnsstyrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; t. »stadshuset»; träffas i stadshuset alla vardagar, utom onsdagar, 13,15—14.

Vice ordförande.

Örne, A. E., generalpostdirektör.

Övriga ledamöter.

Andersson, E. V., förrädmästare, stadsfullm.

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Cruse, C. S., förtroendeman, stadsfullm.

Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm:s 1:e vice ordf.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

Sekreterare.

Karlsson, E. A. (se sid. 258).

Flyghamnen.

Lindarängen, Värtan; t. 740 94.

Efter framställning från kungl. svenska aeroklubben beslöt stadsfullmäktige den 28 juni 1923 att inlösa en år 1921 av svenska lufttrafikaktiebolaget utförd flyghamnsanläggning å av staden upplåten mark vid Lindarängen. Då på grund av trafikflygningens växande omfattning behov uppkom av bekvämare och större stations- och landningsanordningar vid flyghamnen, beviljade stadsfullmäktige år 1925 medel dels till uppförande av en administrationsbyggnad m. m.,

¹⁾ Stadsfullmäktige hava därjämte av i 1929 års stat till fullmäktiges förfogande ställda medel anvisat 20,000 kr. till bestridande av vissa kostnader för Brommafältets iordningställande.

FlyghS dels till flyghamnens inhägnande, uppmoddring och förseende med nya landningsbryggor.

I enlighet med förslag av särskilda av staten och staden utsedda förhandlingsdelegerade beslöt stadsfullmäktige den 28 jan. 1929 anvisa medel till uppförande vid flyghamnen av en ny hangar (rymmande tio flygmaskiner) jämte lyftkran, under förutsättning att staten bestrede halva kostnaden för anläggningen, dock högst 244,000 kr. Kungl. proposition härom har avgivits till 1929 års riksdag.

Flyghamnens förvaltning handhades under åren 1926 och 1927 enligt avtal med fastighetsnämnden av kungl. svenska aeroklubben. Sedan nämnda avtal med år 1927 utlöpt, handhades flyghamnens förvaltning under förra delen av år 1928 provisoriskt av fastighetsnämndens hyresdelegerade, varefter den nyinrättade flyghamnsstyrelsen övertog förvaltningen. För flyghamnen erforderliga anslag skola dock tills vidare uppföras å hamnstyrelsens stat, varjämte enligt stadskollegiets direktiv hamnstyrelsens tekniska och kamerala organ skola ombesörja motsvarande göromål för flyghamnens räkning. I enlighet härmed har hamnstyrelsen medgivit flyghamnsstyrelsen att anlita hamndirektörens biträde för ledningen av flyghamnens förvaltning och drift. För den närmaste ledningen och övervakandet av hamnens drift finnes därjämte en av flyghamnsstyrelsen anställd flyghamnschef, som till sitt biträde har en flyghamnsfogde och en vaktman.

Vid flyghamnen finnes en med bidrag från stadens anslag till meteorologiska stationer (se sid. 319) anordnad meteorologisk station, från vilken för luftfarten avsedda väderleksrapporter utsändas. Stationen förstas av en med statsmedel avlönad meteorolog.

En vid flyghamnen inrättad radiostation har år 1928 övertagits av staden. Den befordrar radiotelegram mot enahanda avgifter, som tillämpas av de svenska kuststationerna.

Reguljär flygtrafik till och från flyghamnen uppehålls f. n. under en stor del av året å tre linjer, Stockholm—Åbo, Stockholm—Hälsingfors samt Stockholm—Kalmar med förgreningar till Danzig, Stettin och Travemünde.

Författningar. Kungl. maj:ts resolution den 12 mars 1926 med godkännande av visst område vid Lindarängen i Stockholm såsom flygplats till allmänt bruk. Taxa å avgifter vid Stockholms flyghamn, fastställd av kungl. maj:t den 3 dec. 1926.

Stat år 1929: Utgifter: 45,200 kr.; inkomster: 22,550 kr.

Flyghamnschef.

von Hofsten, G. H. E., direktör; t. 740 94; träffas i regel 10—12.

Meteorolog.

Schaefer, O. W.; t. 740 99.

En radiotelegrafist, en flyghamnsfogde, en vaktman.

Viktigare kommunala kommittéer och delegationer, tillsatta av stadsfullmäktige eller stadskollegiet.

(I fråga om sådana av stadsfullmäktige eller stadskollegiet tillsatta kommittéer och delegationer, vilkas uppdrag avse mera kortvariga utredningar eller beredning av vissa löpande ärenden, hänvisas till »Berättelse angående Stockholms kommunalförvaltning».)

(*Beträffande viktigare kommittéer och delegationer, tillsatta av nämnder och styrelser, se under dessa.*)

Valkommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 62).

Utskärningskommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 63).

Stockholms arbetslöshetskommitté.

Se under socialroteln (sid. 176).

Fattigvårdskommittén.

(*Kommitté för utredning ang. omorgani-
sation av Stockholms fattigvård m. m.*)

Vid sammanträde den 20 jan. 1921 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av sju personer med uppdrag att, i anslutning till närmare angivna grunder, utreda frågan om den vidare utvecklingen av Stockholms fattigvård med särskild hänsyn till den nyare lagstiftningen å fattigvårdens och angränsande områden, samt att framlägga de förslag, vartill utredningen i fråga kunde föranleda.

Kommittén avgav den 5 nov. 1923 ett första betänkande med förslag till omläggning av anstaltsvärden för äldre behövande (Bih. nr 63 för 1923). Detta förslag godkändes i princip av stadsfullmäktige den 16 juni 1924 (jfr sid. 154). I samråd med delegerade för barnavårdsnämnden, hälsovårdsnämnden och pensionsnämnderna avgav kommittén den 15 juni 1925 ett andra betänkande med förslag till grunder för ordnande av samarbete mellan olika sociala förvaltningsmyndigheter (Bih. nr 16 för 1925). Kommittén torde under innevarande år komma att framlägga förslag angående omläggning av den öppna fattigvården.

Stadskollegiets val av ledamöter i fattigvårdskommittén ägde rum den 20 jan. 1921 (fyllnadsval den 13 nov. 1924 och 29 sept. 1927).

Ledamöter.

Hedenius, P. A. I., professor, överläkare; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Lindbergh, N. E., disponent; Lindhagen, Anna J. J., föreståndare; Lindqvist, F. L., föreståndare, vice ordf.; Paues, E. W., direktör, stadsfullm.; Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Levnadskostnadsdelegerade.

(*Delegerade för granskning av levnads-
kostnadsuppgifter för Stockholm.*)

Stadskollegiet beslöt den 16 mars 1922 tillsätta tre delegerade för att granska de primäruppgifter, som från Stockholms stad lämnas till socialstyrelsen i och för uträkande av levnadskostnadsindex. Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

Delegerade.

Falk, H. A., handlande; Johansson, A., direktör; Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru.

Revisionskommittén.

(*Kommitté för utredning angående ändrad organisation av stadens revisions-
väsen.*)

Den 31 maj 1923 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av fem personer med uppdrag att verkställa utredning om behovet av reformering av Stockholms kommunala revisionsväsen. Kommittén avgav sitt betänkande den 18 dec. 1924 (Bih. nr 72 för 1924). Efter granskning av kommitténs förslag beslöt stadskollegiet den 8 okt. 1925 att återremittera det samma till kommittén. Kommittén avgav den 12 sept. 1927 förnyat utlåtande i ärendet till stadskollegiet. Detta utlåtande har ännu ej behandlats av kollegiet.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 7 juni 1923, 15 okt. 1925 och 10 febr. 1927 (fyllnadsval den 15 okt. 1925).

Kommittéer. *Ledamöter.*

Johansson, A., direktör; **Juhlin Dannfelt, C. G.**, direktör, stadsfullm:s 1:e vice ordf.; **Karlsson, W. E.**, borgarråd, stadsfullm.; **Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd; **Madreliez, G. V.**, överdirektör, stadsfullm., ordf.; **Nilsson, J. P.**, direktör; **Sjöström, Chr.**, kontorschef, stadsfullm.; **Söderlund, G.**, borgarråd, stadsfullm.

Spårvägsdelegerade.

(Delegerade för underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar angående revision av gällande koncession för bolaget m. m.)

I anledning av en den 15 okt. 1923 hos stadsfullmäktige väckt motion angående uppdrag åt stadskollegiet att företaga utredning i fråga om möjligheterna för en fullständig kommunalisering av spårvägsväsendet i Stockholm (M:n nr 52 för 1923) beslöt stadskollegiet den 6 dec. 1923 tillsätta en delegation av tre personer för att upptaga underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar i fråga om revision av gällande koncession för bolaget m. m., med rätt för delegationen att anlita erforderligt biträde. Stadskollegiets val av delegerade ägde rum samma dag (fyllnadsval den 12 juni 1924 och 15 sept. 1927).

Styrelsen för ab. Stockholms spårvägar, som förklarat sig villig att upptaga dylika förhandlingar, har för ändamålet utsett tre delegerade.

I samband med ifrågavarande underhandlingar har även den ovan nämnda motionen om utredning angående spårvägarernas kommunalisering upptagits till behandling.

Underhandlingarna beräknas slutförda under år 1929.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Larsson, Yngve G. R., borgarråd; **Sandberg, H. K. A.**, borgarråd, stadsfullm.; **Söderlund, G.**, borgarråd, stadsfullm.

Av styrelsen för ab. Stockholms spårvägar utsedda delegerade.

Hallberg, I., direktör; **Heligren, A. G.**, direktör; **Wallin, J. A.**, transportmästare, stadsfullm.

Stadshusdelegerade.

(Delegerade för avgivande av förslag m. m. beträffande användning av för stadshusets fortsatta konstnärliga utsmyckning anvisade medel.)

Sedan stadsfullmäktige den 1 april 1925 medgivit fastighetsnämnden att i enlighet med av stadskollegiet föreslagna grunder och efter samråd med kollegiet disponera den behållna inkomsten av stadshusets vinning till fortsatt konstnärlig utsmyckning av stadshuset och liknande ändamål, beslöt stadskollegiet den 9 april 1925 att utse fem delegerade, med upp-

gift att jämte delegerade från fastighetsnämnden förbereda och avgiva förslag till användning av härför tillgängliga medel. Delegerade hava därjämte att till stadskollegiet avgiva yttrande beträffande till stadshuset hembjudna gåvor.

Enligt bestämmelserna för hovintendenten Axel Melanders donation till förmån för stadshuset, vilken av stadsfullmäktige mottogs den 20 juni 1927, hava stadshusdelegerade vidare att besluta om dispositionen av avkastningen av ifrågavarande, för stadshusets prydnade med konstverk avsedda donation. Donationsfonden uppgår f. n. till c:a 400,000 kr.

Stadskollegiets val av delegerade ägde rum den 9 april 1925 (fyllnadsval den 22 sept. 1927). Fastighetsnämnden utsåg den 17 april 1925 för sin del tvänne delegerade.

Delegerade.

Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm:s 1:e vice ordf.; **Larsson, Oscar E.**, borgarråd, stadsfullm.; **Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd, **Tengdahl, K. A.**, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s ordf., ordf., **Östberg, R.**, professor (utsedda av stadskollegiet); **Sandberg, H. K. A.**, borgarråd, stadsfullm., vice ordf., **Åkerlindh, J. G.**, direktör (utsedda av fastighetsnämnden).

Av delegerade utsedd sekreterare och föredragande.

Nordgren, A. G., ingenjör.

Stadsmuseikommittén.

(Kommitté för utredning av frågan om upprättande av ett stadsmuseum.)

Med anledning av framkomna önskemål, att Stockholm i likhet med flera andra europeiska huvudstäder måtte erhålla ett stadsmuseum, beslöt stadskollegiet den 17 sept. 1925 tillsätta en kommitté av sju personer för utredning av frågan om upprättande av ett stadsmuseum för huvudstaden. Kommittén äger att för erforderliga specialundersökningar tillkalla sakkunnigt biträde. Kollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum samma dag.

Kommitténs verksamhet har hittills väsentligen varit inriktad på förberedande inventeringar rörande föremål och handlingar i stadens ägo, som kunna anses lämpade att överföras till ett stadens museum, samt har därjämte omfattat vissa förberedande undersökningar rörande ordnandet av museets lokalfråga.

Ledamöter.

Curman, J. S., riksantikvarie; **Eggert, G. E.**, förste ingenjör; **Hultman, G. H.**, överingenjör; **Josephson, R.**, docent; **Larsson, Oscar E.**, borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Tengdahl, K. A.**, ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm:s ordf.; en vakant.

Delegerade för förhandlingar om vissa avtal mellan staden och kronan.

(Delegerade för underhandlingar med kronans fastighetskommission av år 1925 rörande vissa ekonomiska mellanhanden mellan staten och Stockholms stad.)

Sedan vissa av de förhandlingar, som under åren 1925—1928 förts mellan kronans fastighetskommission av år 1925 och av stadskollegiet utsedda delegerade (se 1928 års kommunalkalender) slutförts och kungl. maj:t den 2 nov. 1928 meddelat fastighetskommissionen vissa ytterligare förhandlingsuppdrag (jfr Utl. nr 419 för 1928), hemställde kronans fastighetskommission, att stadsfullmäktige måtte utse ombud att för stadens räkning föra de fortsatta underhandlingarna mellan kronan och staden. I anledning härav beslöto stadsfullmäktige den 19 dec. 1928 uppdraga åt stadskollegiet att bestämma, huru staden skulle företrädas vid fortsatta underhandlingar med kronan. Stadskollegiet beslöt den 17 jan. 1929 — under uttalande av att förevarande ärenden icke vore av natur att för närvarande erfordra särskilt förhandlingsorgan — att uppdraga åt fastighetsnämnden att företräda staden i de ämnen, som tillhörde kronans fastighetskommissions handläggning. De av stadskollegiet tidigare utsedda delegerade för förhandlingar med fastighetskommissionen befriades samtidigt från sitt uppdrag.

Delegerade för omreglering av överståthållarämbetet m. m.

(Delegerade för förhandlingar med av staten utsedda delegerade rörande omreglering av överståthållarämbetet m. m.)

Sedan förhandlingar ägt rum mellan 1924 års landsstatslönesakkunniga såsom delegerade för staten och av stadskollegiet utsedda delegerade för Stockholms stad rörande omreglering av överståthållarämbetet m. m. (se 1928 års kommunalkalender), avgävo landsstatslönesakkunniga den 15 maj 1928 förslag till omorganisation av överståthållarämbetet samt till ändrad fördelning av kostnaderna för ämbetet mellan statsverket och Stockholms stad (Bih. nr 20 för 1928) (jfr sid. 5). Såväl statens som stadens delegerade hade därmed slutfört de uppdrag, som i förevarande hänseende meddelats dem.

Flygstationsdelegerade.

(Delegerade för utredning — tillsammans med delegerade för staten — av vissa frågor rörande permanenta flygstationer vid Stockholm.)

Flygstationsdelegerade, rörande vilkas uppdrag och sammansättning hänvisas till 1928 års kommunalkalender, avgävo sitt betänkande den

20 okt. 1928 (Utl. nr 4 för 1929, sid. 79). **Kommittéer.**
Delegerade hade därmed slutfört sitt uppdrag. (Jfr även under flyghamnsstyrelsen, sid. 275.)

Inkorporeringsdelegerade för Nacka.¹⁾

(Delegerade för förhandlingar och utredning angående införlivning med Stockholms stad av viss del av Nacka kommun.)

Rörande nämnda delegerades uppgift och sammansättning hänvisas till 1928 års kommunalkalender.

I huvudsaklig överensstämmelse med av kammarkollegium framlagt förslag förordnade kungl. maj:t den 22 mars 1929 om införlivning med Stockholms stad (resp. Sofia och Brännkyrka församlingar) fr. o. m. den 1 jan. 1930 av Hammarby egendom och vissa andra områden i Nacka socken. Såsom ersättning för minskade inkomster till följd av inkorporeringen skola Stockholms stad samt nämnda församlingar till de av införlivningen berörda kommunala enheterna (Nacka borgerliga och kyrkliga kommuner, Svartlösa härads våghållningsdistrikt och Stockholms läns landsting) under ett antal år utgiva vissa årliga ersättningsbelopp.

Sjukhuskommittén.

(Kommitté för utredning rörande stadens sjukhusfråga m. m.)

I anledning av skrivelse från 1926 års riksdag beslöt kungl. maj:t den 24 aug. 1926 uppdraga åt en särskild kommission att — med beaktande av i riksdagsskrivelsen angivna synpunkter — verkställa förnyad utredning av frågan om ett nytt kliniskt sjukhus i Stockholm och om nya lokaler för karolinska institutet. Kommissionen skulle äga befogenhet att, därest så visade sig erforderligt, träda i förhandling med av Stockholms stad för ändamålet eventuellt utsedda representanter. I riksdagens direktiv uttalades önskvärdheten av, att vid den nya organisationens genomförande ett samarbete med Stockholms stad komme till stånd, varvid dock betydligt förmånligare villkor för statsverket, än vad i k. proposition s. å. föreslagits, ansåges oefftergivliga.

Då, enligt stadskollegiets mening, staden icke syntes komma att vid den fortsatta utredningen av frågan om nytt kliniskt sjukhus i Stockholm beredas den ställning, som den med hänsyn till sina intressen av en dylik anläggning skäligen borde tillerkännas, beslöt stadskollegiet den 2

¹⁾ Jfr även en enligt beslut av stadskollegiet verkställd utredning angående demografiska, ekonomiska och kommunala förhållanden i Nacka, Lidingö och Solna kommuner samt övriga delar av Stockholms förortsområde (Bih. nr 48 A—D för 1928).

Kommittéer. sept. 1926 uppdraga åt särskilda kommittéer, till ett antal av fem, att verkställa utredning angående sådan lösning av stadens sjukhusfråga, att behovet av ökat sjukhusutrymme bleve tillgodosett genom nybyggnad eller tillbyggnad av redan befintliga kommunala sjukhus, utan att därvid åtminstone från stadens sida särskilda anordningar behöfve vidtagas för den medicinska undervisningens del. Vid denna utredning borde även till särskild prövning upptagas frågan om en revision av mellan staden och karolinska institutet gällande avtal om klinisk undervisning å stadens sjukhus, i syfte att bringa dessa avtal i närmare överensstämmelse med stadens ekonomiska intressen.

Sedan statens sjukhuskommission hemställt, att Stockholms stad måtte utse representanter att förhandla med kommissionen i vissa angivna hänseenden, beslöt stadskollegiet den 9 sept. 1926 att uppdraga åt ovannämnda kommitté att samråda och förhandla med kommissionen i det förevarande ärendet.

Stadens sjukhuskommitté har bemyndigats att för sitt arbete anlita biträde, förutom av hälsovårdsnämnden, av stadens olika vederbörande myndigheter och av de särskilda experter, som finnas erforderliga.

Efter förhandlingar med stadens sjukhuskommitté och representanter för Stockholms län avgav statens sjukhuskommission den 26 jan. 1927 bl. a. förslag angående dels det planerade nya sjukhusets förläggning till det s. k. Norrbackaområdet i Solna kommun, dels huvudgrunder för samverkan med Stockholms stad och län i fråga om sjukhusets uppförande och drift m. m. Stadsfullmäktige avgävo den 7 mars 1927 yttrande till kungl. maj:t över vissa av dessa förslag (jfr Utl. nr 57 för 1927). 1927 års riksdag biföll en kungl. proposition om upplåtande av Norrbackaområdet för det nya kliniska sjukhuset och karolinska institutet, under förutsättning att erforderliga överenskomelser med Stockholms stad och län kunde åstadkommas.

Sedan ytterligare förhandlingar i berörda hänseenden ägt rum med stadens sjukhuskommitté och representanter för Stockholms län, avgav statens sjukhuskommission den 24 okt. 1928 slutligt förslag rörande uppförandet å ommärkta område av det nya kliniska sjukhuset (det s. k. karolinska sjukhuset) m. m. Förslaget förutsattes skola genomföras i tre etapper. Den första etappen, som beräknas kunna genomföras på åtta år för en kostnad av 26,5 milj. kr., avser sjukhusets uppförande och utbyggande med 937 platser. Av dessa platser skola enligt preliminära överenskomelser med Stockholms stads och Stockholms läns representanter 315 avses för sjuka från Stockholms stad och 110 för sjuka från Stockholms län, mot det att staden, resp. länet, bestrida å dessa platser ankommande, på visst sätt beräknade andelar i byggnads- och driftkostnader.

Inom stadens sjukhuskommitté pågår f. n. utredning rörande om- och tillbyggnad av vissa stadens sjukhus.

Val av ledamöter i sjukhuskommittén förrätades av stadskollegiet den 2 sept. 1926 (fyllnadsval den 10 jan. 1929).

Ledamöter.

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.; Forssner, J. Hj., professor, stadsfullm.; Hybbinette, O. S., överläkare; Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullm:s l:e vice ordf.; Carlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.

Av kommittén antagen sekreterare.
Vakant.

Delegerade för Mälarens reglering.

(Delegerade för förhandlingar med av staten utsedda delegerade angående åtgärder för Mälarens reglering.)

Kungl. maj:t uppdrog den 29 juni 1926 åt en delegation av tre personer att, på grundval av utav Mälarens regleringskommission den 27 nov. 1925 framlagt förslag rörande Mälarens reglering (jfr kommunalkalendern 1925, sid. 271, och 1926, sid. 280) och under iakttagande av utav kungl. maj:t och 1926 års riksdag gjorda uttalanden, upptaga förhandlingar med intressenter i det tilltänkta regleringsföretaget m. m. samt att till kungl. maj:t inkomma med fullständig plan för regleringsföretaget, åtföljd av erforderliga förbindelser från av företaget berörda städer och andra intressenter ävensom förslag rörande de för företagets ävägbringande erforderliga åtaganden från statens sida. På av ovannämnda delegerade gjord hemställt beslöt stadskollegiet den 2 sept. 1926 utse tre delegerade att såsom stadens representanter träda i förhandlingar med statens delegerade angående stadens deltagande i regleringsföretaget och villkoren därför. Stadskollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.; Söderlund, G., borgarråd, stadsfullm.

Av kungl. maj:t utsedda delegerade.

Murray, W., landshövding, ordf.; Alrutz, O. R., advokat; Gärde, A. B., landshövding.

Delegerade för bouppteckningsavgifternas upphörande och förmyndarkammarens avveckling.

(Delegerade för förhandlingar med delegerade för förmyndarkammaren och direktionen för allmänna barnhuset angående)

*ende bouppteckningsavgifternas upphö-
rande samt förmyndarkammarens arveck-
ling m. m.)*

Ifrågavarande delegerade, rörande vilkas uppdrag och sammansättning hänvisas till 1928 års kommunalkalender, hava den 30 jan. 1929 avslutat sina förhandlingar, vilka resulterat i dels ett förslag till avtal mellan staden och allmänna barnhuset rörande deras samtliga mellanhavanden och innebärande, att staden tillerkännes en bestämd andel i barnhusets tillgångar, dels ett av stadens och förmyndarkammarens delegerade upprättat förslag angående bouppteckningsavgifternas upphörande och överflyttande av förmyndarkammarens medelsförvaltning till Stockholms stads drätselnämnd m. m. (jfr Utl. nr 61 för år 1929).

Stadsfullmäktige hava den 4 mars 1929 för sin del förklarat sig vilja godkänna delegerades förslag till avtal mellan staden och allmänna barnhuset.

Regionplanedelegerade.

(Delegerade för förhandlingar med delegerade för Stockholms förorter angående åstadkommande av en regionplan för Stockholm med omgivningar.)

I anledning av framställning från »Stockholms förorters regionplanedelegerade», vilka på initiativ av länsstyrelsen i Stockholms län utsetts av representanter för resp. förortssamhällen för utredning av frågan om åstadkommande av en regionplan (d. v. s. en schematisk interkommunal generalplan) för Stockholm med omnejd, beslöt stadskollegiet den 18 nov. 1926 tillsätta en delegation av fem personer, av vilka tre skulle utses av kollegiet och två av stadsplanenämndens generalplanedelegerade (se sid. 103), med uppdrag att i ärendet förhandla med förorternas delegerade, särskilt i fråga om lämpligaste sättet för ett eventuellt samarbete mellan staden och förorterna för åstadkommande av en regionplan för Stockholm med omgivningar, samt att för kollegiet framlägga de förslag, vartill dessa förhandlingar kunde giva anledning. Stadskollegiets val av delegerade ägde rum den 18 nov. 1926 och generalplanedelegerades den 7 dec. 1926.

Förorternas delegerade godkände i jan. 1927 preliminärt ett förslag till organiserande av det ifrågasatta samarbetet, vilket förslag därefter närmare utformats. Enligt detta skulle de frågor rörande regionplanens utarbetande, som kräva samverkan av staden och förorterna, handhas av en särskild regionplanestyrelse, bestående av en av kungl. majt utsedd ordförande, landshövdingen i Stockholms län eller den han i sitt ställe förordnar, de borgarråd, som äro ordförande i stadsplanenämnden och gatunämnden, en ledamot utsedd av stadsplanenämnden samt två av förorternas regionplaneförbunds direktion (se nedan) utsedda ledamöter. För det arbete, som närmast

ankommer på *förorterna*, skulle inrättas en särskild organisation, anordnad på följande sätt. Förorterna sammansluta sig i ett »Stockholmsförorternas regionplaneförbund», vars representation utgöres av en »ombudsförsamling», bestående av ombud för alla berörda kommuner och väghållningsdistrikt, länsstyrelsen och landstinget. Närmaste ledningen av arbetet, i vad på förorterna ankommer, skulle handhas av regionplaneförbundets »direktion», till vilken ombudsförsamlingen utser tio av sina ledamöter, därav fem från förortsområdet norr om Stockholm och fem från förortsområdet söder därom. I direktionen skulle även insättas ombud för länsstyrelsen och landstinget. Direktionen, som för förorternas del skulle intaga samma ställning som stadsplanenämnden för Stockholms vidkommande, skulle till sitt förfogande hava ett särskilt »regionplanekontor», vilket i samverkan med stadens stadsplanekontor skulle handha de tekniska arbetet med regionplanens upprättande. Landshövdingen i länet skulle enligt förslaget fungera som ordförande i såväl ombudsförsamlingen som direktionen. — Förorternas regionplanedelegerades arbetsutskott hava även framlagt förslag till närmare överenskommelse med Stockholms stad om samverkan vid regionplanearbetet. Stadens delegerade hava ännu ej tagit ställning till detta förslag.

Som bidrag till täckande av å förorterna ankommande kostnader för regionplanens upprättande (beräknade till 150,000 kr.) har anslagits av Stockholms läns landsting 36,000 kr. och av staten (enligt beslut vid 1929 års riksdag) 57,000 kr., att utgå med en tredjedel årligen under tre år. Återstående 57,000 kr. äro avsedda att fördelas på de berörda kommunerna och väghållningsdistrikten.

Av staden utsedda delegerade.

Hernlund, C. A. V., byrådirektör, stadsfullm., **Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd, **Sandberg, H. K. A.**, borgarråd, stadsfullm., ordf. (utsedda av stadskollegiet); **Stendahl, O.**, civilingenjör, stadsfullm., **Wretling, E. P.**, civilingenjör (utsedda av stadsplanenämndens generalplanedelegerade).

Stockholms förorters regionplane- delegerade.¹⁾

Skärman, H., byggnadschef, Lidingö, **von Steдингk, L. R.**, frih., direktör, Djursholm, ordf. (för nordöstra förorterna); **Berg, G.**, civilingenjör, Råsunda, **Bergström, J.**, kamrerare, Sundbyberg, **Norman, E. J.**, kronofogde, Spånga, **Söderberg, K. J.**, ombudsman, Norrviken (för nordvästra förorterna); **Nyborg, J. R.**, kommunalkamrerare, Huddinge, **Rönnlöw, C. W.**, kommunalkamrerare, Vändelsö (för södra förorterna); **Andersson, C. W. M.**, snickare, Igel-

¹⁾ Ej upptagna i kalenderns personalavdelning.

Kommittéer.

boda, vice ordf., Odelberg, A. S. W., överingenjör, Gustavsberg (för sydöstra förorterna); Sandberg, E., kapten, Råsunda (för norra vägdistriktet); Hansson, A., direktör, Störängen (för södra vägdistriktet); Stenfors, C. E., länsarkitekt, Djursholms-Danderyd (för länsstyrelsen).

Arbetsutskott (med närmaste uppdrag att förhandla med Stockholms stads delegerade): Andersson, C. W. M.; Bergström, J.; Nyborg, J. R.; Sandberg, E.; Skärman, H.; von Stedingk, L. R.; Stenfors, C. E.

Rättshjälpsdelegerade.

(Delegerade för förhandlingar med representanter för Stockholms län rörande gemensamt ordnande av rättshjälpsverksamheten för Stockholms stad och län.)

På grund av hemställan av Stockholms läns landstings förvaltningsutskott, som enligt av Stockholms läns landsting år 1920 fattat beslut erhållit i uppdrag att utreda frågan om upprättande av en rättshjälpsanstalt för länet även som att underhandla med vederbörande myndighet i Stockholm om samarbete i nämnda hänseende, uppdrog stadskollegiet den 2 juli 1923 åt rättshjälpsanstaltens styrelse att upptaga förhandlingar i ärendet med förvaltningsutskottet. Förhandlingarna resulterade i ett förslag till avtal mellan staden och landstinget (jfr Bih. nr 55 för 1924, sid. 38), enligt vilket det inom länet förefintliga behovet av fri rättshjälps skulle tillgodoses på sådant sätt, att Stockholms stad — mot viss årlig ersättning av landstinget — åtog sig att genom sin rättshjälpsanstalt kostnadsfritt i rättsliga angelägenheter tillhandagå mindre bemedlade invånare inom Stockholms läns landstingsområde (i vilket syfte bl. a. mottagningar skulle på vissa tider anordnas å olika platser inom länet). Avtalsförslaget godkändes av landstinget år 1924 men biträdades däremot ej av Stockholms stadsfullmäktige. Frågan låg därefter nere till år 1926, då landstinget ånyo bemyndigade sitt förvaltningsutskott att upptaga förhandlingar med Stockholms stad angående samarbete beträffande den fria rättshjälpen. Efter framställning från förvaltningsutskottet beslöt stadskollegiet den 25 aug. 1927 uppdraga åt tre delegerade att med representanter för Stockholms län upptaga förhandlingar rörande gemensamt ordnande av rättshjälpsverksamheten för Stockholms stad och län. Kollegiets val av delegerade skedde samma dag.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Juhlin Dannfelt, C. G., direktör, stadsfullmäts 1:e vice ordf.; Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.; Sjöström, Chr., kontorschef, stadsfullm.

Av Stockholms läns landstings förvaltningsutskott utsedda delegerade.¹⁾

Andersson, C. W. M., snickare; Borell, K. G. T., kommunikationsminister.

Poliskommittén.

(Kommitté för utredning av frågan om ordningspolisens organisation och i samband därmed stående spörsmål.)

Poliskommittén, rörande vars uppdrag och sammansättning hänvisas till 1928 års kommunalkalender, avgav sitt betänkande den 5 juli 1928 (Bih. nr 45 för 1928). Kommittén hade därmed slutfört sitt uppdrag. De av kommittén framlagda förslagen behandlades av stadsfullmäktige den 18 dec. 1928 i samband med fastställande av stat för polisverket för år 1929.

Läroverkskommittén.

(Kommitté för utredning av vissa frågor rörande genomförandet för Stockholms vidkommande av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet.)

Då genomförandet av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet för Stockholms vidkommande förutsatte vissa åtaganden från statens sida, hade från överståthållarämbetet inforordats yttrande, huruvida stadsfullmäktige åtog sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor dels för det gymnasium, som enligt riksdagens beslut skulle upprättas vid Kungsholmens realskola fr. o. m. den 1 juli 1929, dels ock för det högre läroverk för flickor, som enligt samma beslut skulle upprättas i huvudstaden fr. o. m. av kungl. maj:t bestämd tidpunkt. I anledning av ett uttalande av skolöverstyrelsen, att det syntes rimligt, att staden i fråga om statens provskola, nya elementarskolan, vilket läroverk enligt riksdagens beslut skulle organiseras som ett sexårigt lyceum, byggt på sexårig folkskola, finge samma skyldigheter som beträffande de övriga Stockholmsläroverken, hade överståthållarämbetet därjämte inforordat stadsfullmäktiges yttrande, huruvida staden vore villig åtaga sig att å nya elementarskolan tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor. Med hänsyn till arten och betydelsen av de frågor, som innefattades i de nämnda till stadsfullmäktige ställda remisserna, beslöt stadskollegiet den 19 jan. 1928 att för dessa frågars utredning tillsätta en kommitté

¹⁾ Ej upptagna i kalenderns personalavdelning.

av sex personer. Kollegiets val av ledamöter skedde samma dag.

Kommittén avgav ett första betänkande den 9 juni 1928, vari kommittén avstyrkte det föreslagna åtagandet i fråga om nya elementarskolan men tillstyrkte uppfyllandet av de av riksdagen förutsatta villkoren beträffande upprättande i Stockholm av ett högre allmänt läroverk för flickor samt utvidgning av Kungsholmens realskola (jfr Utl. nr 3 för 1929). Stadsfullmäktige beslöt den 28 jan. 1929 avlåta skriftelse till kungl. maj:t i huvudsaklig överensstämmelse härmed. — Kungl. maj:t förordnade den 22 mars 1929, att det högre allmänna läroverket för flickor i Stockholm skulle upprättas fr. o. m. den 1 juli 1929.

Kommitténs fortsatta arbete avser utredning angående vissa lokalfrågor.

Ledamöter.

Andersson, P., överlärare, stadsfullm.; **Hedström**, J. S., rektor; **Holmdahl**, O. S., f. d. lektor, generaldirektör; **Larsson**, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Pettersson**, Anna C., skolföreståndarinna; **Öije**, E. J. V., rektor.

Av kommittén antagen sekreterare.

Smedberg, E. K. G., fil. d.r.

Delegerade för besparingar inom magistraten och rådhusrätten.

(Delegerade för utredning rörande möjligheten av förenklingar och besparingar i fråga om magistratens och rådhusrättens organisation.)

Nämnda delegerade, rörande vilkas uppdrag hänvisas till 1928 års kommunalkalender, av-

gävo den 29 juni 1928 utredning och förslag, Kom-
avseende vissa organisatoriska förändringar inom mitté-
rådhusrätten, indragning av vissa befattningar
m. m. (Bih. nr 43 för 1928). Delegerade hade
därmed fullgjort sitt uppdrag. **er.**

Överståthållarämbetskommittén.

*(Kommitté för utredning rörande över-
ståthållarämbetets och stadens inbördes
förhållanden.)*

I anledning av bl. a. en motion av herr Branting m. fl. angående uppdrag åt en kommitté att efter erforderlig utredning framlägga förslag till en stadsfullmäktiges framställning till kungl. maj:t om vidgad kommunal självstyrelse för Stockholm, i första hand genom lös-görande av stadens beroende under överståthål-laren (M:n nr 2 för 1928), beslöt stadskolle-giet den 22 nov. 1928 att tillsätta en kom-mitté av fem personer för utredning rörande överståthållarämbetets och stadens inbördes för-hållanden. Kollegiets val av ledamöter i kom-mittén ägde rum samma dag.

Ledamöter.

Branting, G., advokat, stadsfullm.; **Johansson**, A. R., assistent, stadsfullm.; **Lindhagen**, C. A., borgmästare, stadsfullm., ordf.; **Ossbahr**, C. P., extra protokollssekreterare, stadsfullm.; **Stendahl**, O., civilingenjör, stadsfullm.

Av kommittén antagen sekreterare.

Wilhelmsson, E. A., kriminalassessor.

